

Bożena DUSZA

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Edukacja na odległość w opinii studentów (doniesienie z badań pilotażowych)

Wstęp

Dynamiczne zmiany cywilizacyjne, jakich współcześnie jesteśmy świadkami, obejmują niemal wszystkie sfery życia człowieka. Stwierdzenie, iż obejmują swoim zasięgiem również edukację, nie jest odkryciem. Jedną z form nowoczesnej edukacji wykorzystującej najnowsze zdobycze technologii jest edukacja na odległość. Jest to metoda, która w miejsce bezpośredniego kontaktu nauczyciela i ucznia wprowadza kontakt pośredni [Goban-Klas 1999: 12]. Edukacja na odległość nie jest wynalazkiem ostatnich lat. Jej początki datuje się na około 100 lat wstecz. Niemniej jednak współcześnie dzięki wykorzystaniu szybkich łącz internetowych może być jak nigdy efektywna i powszechna [Goban-Klas 1999: 15–16].

Mając na uwadze fakt, iż nowoczesne technologie najszybciej docierają do młodych ludzi, zwrócono się do studentów o ich opinie na temat edukacji na odległość.

Wyniki badań

W badaniu sondażowym wzięło udział 100 losowo wybranych studentów rzeszowskich szkół wyższych – 31 studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, 37 studentów Politechniki Rzeszowskiej i 32 uczelni prywatnej.

Na początku zwrócono się do badanych z pytaniem, czy spotkali się z edukacją na odległość. Około 1/3 badanych nie miała takich doświadczeń.

Na pytanie o formę, w jakiej ich zdaniem kształcenie na odległość powinno być prowadzone, opinie studentów były podzielone. Szczegółowe wyniki zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1

Forma prowadzenia zajęć w kształceniu na odległość

	Studenci Uniwersytetu	Studenci Politechniki	Studenci uczelni prywatnej	Razem	
				N	%
Wyłącznie przez internet	6	19	25	50	50
Połączone z zajęciami tradycyjnymi	23	15	6	44	44
Nauczanie na odległość nie powinno być prowadzone	2	3	1	6	6

Źródło: badania własne.

W trakcie analizy wyników badań zamieszczone w tabeli 1 daje się zauważyć niewielką przewagę badanych optujących za edukacją zdalną prowadzoną wyłącznie przez internet. W grupie tej zdecydowaną mniejszość stanowią studenci Uniwersytetu. Podobnie dużo przedstawicieli mają zwolennicy połączenia form tradycyjnych i zdalnych. Co ciekawe, większość w tej nieco zachowawczej grupie stanowią studenci Uniwersytetu.

Zwrócono się też do badanych z pytaniem o to, w jakim stopniu oni sami byliby zainteresowani kształceniem na odległość. Wyniki zaprezentowano na rys. 1.

Rys. 1. Stopień zainteresowania badanych kształceniem na odległość

Źródło: badania własne.

Co dziesiąty badany nie jest zainteresowany kształceniem na odległość, a jedynie 4% wykazuje duże zainteresowanie tą formą kształcenia. Stąd też interesujące wydaje się pytanie o to, co ich zdaniem powinno się zmienić, by ich zainteresowanie było większe, a co za tym idzie – by upowszechnić nowe rozwiązania edukacyjne. Wyniki badań dotyczące istniejących zdaniem badanych przeszkód w prowadzeniu edukacji na odległość zaprezentowano w tabeli 2.

Analiza danych zamieszczonych w tabeli 2 wyraźnie wskazuje, iż zdaniem badanych główną przeszkodą do wprowadzenia kształcenia na odległość nie są ograniczenia natury technologicznej, ale „czynnik ludzki” związany przede wszystkim ze słabą motywacją do samodzielnej nauki. Tradycyjne metody kształcenia, jakich doświadczyli badani w polskiej szkole przez wiele lat, skutkują niestety zewnątrzsterownością. Szkoła nastawiona na wysoki poziom kontrolowania postępów ucznia i „pilnowania” go, by się uczył – często w rozumieniu „zapamiętał” i „odtworzył” określone treści – zabija niestety samodzielność,

odpowiedzialność i wewnątrzsterowność tak potrzebną w uczeniu się na odległość. Niektórzy twierdzą nawet, że współczesna szkoła prawie niczym nie różni się od tej z XIX w. [Gawrecki 2012: 121 i n.].

Tabela 2

Opinie badanych na temat Przeszkód, jakie stoją na drodze edukacji na odległość

Przeszkody we wprowadzaniu edukacji na odległość	N	%
Słaba motywacja do samodzielnej nauki	93	93
Brak osobistego kontaktu z innymi studentami i prowadzącym	58	58
Słaby dostęp do internetu	29	29
Zacofane metody nauczania w porównaniu z innymi krajami prowadzącymi edukację na odległość	25	25
Brak uregulowań prawnych	18	18
Brak umiejętności w posługiwaniu się komputerem	17	17
Brak odpowiedniej kadry nauczającej	16	16

* Wyniki nie sumują się do 100%, gdyż badani mieli możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: badania własne.

Drugą przeszkodą czy raczej wadą zauważaną przez większość badanych jest brak osobistego kontaktu z innymi słuchaczami i prowadzącym. Badani to ludzie młodzi (20–24 lata), urodzeni w erze mediów z „myszką w rękę”, „cyfrowi tubylcy” [Morbitzer 2012: 138], niemniej jednak nawet oni z trudem wyobrażają sobie edukację bez bezpośredniego kontaktu z grupą i nauczycielem.

Co trzeci badany jako przeszkodę wskazuje słaby dostęp do internetu, badania w tym względzie nie potwierdzają jednak tej tezy. Wskazuje się, że 89% dzieci w Polsce w wieku 6–17 lat korzysta z internetu, co plasuje Polskę na drugim miejscu w Europie [Niewińska 2010: A3]. Z danych GUS wynika, iż 74% gospodarstw domowych w Polsce w 2014 r. miało dostęp do internetu [GUS 2014].

Według większości badanych studentów kształcenie na odległość jest także mniej skuteczne niż kształcenie tradycyjne – tylko co trzeci badany jest innego zdania.

Edukacja na odległość oprócz wspomnianych wyżej ograniczeń ma wiele zalet. Poproszono badanych o wskazanie największych korzyści wynikających z podejmowania nauki na odległość. Wyniki zaprezentowano w tabeli 3.

Wyniki nie są zaskakujące, zdecydowanie za największą zaletę edukacji na odległość badani uznali możliwość nauki w dogodnym dla siebie czasie i miejscu. Nie bez znaczenia jest też indywidualizacja tempa i sposobu uczenia się oraz oszczędność czasu i pieniędzy spowodowana brakiem konieczności dojazdu na zajęcia.

Tabela 3**Opinie badanych na temat korzyści wynikających z podejmowania edukacji na odległość**

Korzyści wynikające z podejmowania edukacji na odległość	N	%
Możliwość nauki w dowolnym miejscu i czasie	62	62
Brak konieczności dojeżdżania do placówek/zakwaterowania	59	59
Indywidualne tempo i sposób nauki	54	54
Możliwość łączenia nauki z pracą	43	43
Obniżenie kosztów	27	27
Możliwość podejmowania nauki niezależnie od wieku	14	14
Korzystanie z nowych rozwiązań technologicznych ułatwiających uczenie się	1	1

* Wyniki nie sumują się do 100%, gdyż badani mieli możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: badania własne.

W kolejnym pytaniu zwrócono się do studentów o opinię, dla kogo ich zdaniem edukacja na odległość jest najlepszym rozwiązaniem. W tabeli 4 zaprezentowano wyniki badań dotyczące tej kwestii.

Tabela 4**Osoby szczególnie predysponowane do nauki na odległość zdaniem badanych**

Dla kogo edukacja na odległość?	N	%
Niepełnosprawni	61	61
Osoby wychowujące dzieci	40	40
Pracujący	36	36
Osoby zamieszkujące na prowincji	31	31
Każdy, kto chce się uczyć	27	27
Osoby mieszkające za granicą	23	23
Studenci dwóch lub więcej kierunków	15	15

* Wyniki nie sumują się do 100%, gdyż badani mieli możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: badania własne.

Zdaniem badanych studentów edukacja na odległość jest najlepszym rozwiązaniem szczególnie dla osób, które z różnych powodów zmuszone są zostać w domu (niepełnosprawni, rodzice małych dzieci). Badani dostrzegali też szanse w kształceniu na odległość dla osób czynnych zawodowo, dla których elastyczny czas podejmowania nauki w edukacji na odległość staje się największym atutem. Dodać należy, że blisko połowa ankietowanych to osoby łączące pracę ze studiami.

Podsumowanie

Zdecydowana większość badanych miała jakieś doświadczenia z edukacją zdalną. Wyniki badań wskazują na ich zachowawczą postawę wobec tej formy edukacji. Dostrzegane są jej zalety, ale też wady dotyczące głównie problemów z motywacją do nauki i odpersonalizowaniem kształcenia.

Wydaje się jednak, że edukacja zdalna, której zadaniem nie jest przecież zastąpienie edukacji tradycyjnej, stanie się w przyszłości atrakcyjną alternatywą, szczególnie dla osób dorosłych. Prawdopodobnie dzisiejsi badani studenci pomimo braku zdecydowanych deklaracji chęci podjęcia tego typu kształcenia staną się jego beneficjentami w przyszłości.

Literatura

Gawrecki L. (2012): *XIX wieczna szkoła w XX stuleciu*, „Neodidagmata” nr 33/34.

Goban-Klas T. (1999): *Uczenie się na odległość*. [w:] Okoń-Horodyńska E. (red.), *Nauczanie na odległość – nowa szansa dla edukacji*, Tychy.

[http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2014-r-,2,4.html](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2014-r-,2,4.html).

Morbitz J. (2012): *O istocie medialności młodego pokolenia*, „Neodidagmata” nr 33/34.

Niewińska A. (2010): *Polska sieć groźna dla dzieci*, „Rzeczpospolita” z 8 lutego.

Streszczenie

Z edukacyjnego punktu widzenia ważny jest stosunek człowieka do nowych rozwiązań technologicznych wchodzących do edukacji. W tekście prezentowane są badania pilotażowe dotyczące opinii studentów na temat edukacji na odległość. Z badań wynika, że największe obawy potencjalnych użytkowników budzi problem braku motywacji do nauki w tej formie edukacji i jej odpersonalizowanie.

Słowa kluczowe: edukacja na odległość, studenci.

Education at a Distance in the Opinion of the Students (Report of the Pilot Studies)

Abstract

From an educational point of view, the relationship of man to new technology solutions entering the education is very important. Pilot studies are presented in the text concerning the opinion of students on education at a distance. Studies suggest that the biggest concern of potential users, is the lack of motivation for learning in this form of education and its limitation of direct contact with the teacher and other students

Keywords: education at a distance, students.